

משום שששים נשימות חסר אחת הוא הסוד של החיים שלמעלה, עד ששים נשימות שהם ששים [חסר נשימה אחת] נשימות עליונות, ואלו הסוד שלהן, שהחיים תלויים בהם, ומכאן ומטה הוא סוד המות.

ועד כן דוד היה משער את שעור הלילה כדי שיתקיים בחיים, שלא ישלט בו טעם המות, וכשנחלק הלילה היה דוד עומד במקומו, משום שכאשר מתעורר חצות הלילה והפטר הקדוש מתעורר, צריך שלא ימצא את דוד קשור במקום אחר, במקום המות.

משום שכאשר נחלק הלילה והקדושה העליונה מתעוררת, ואדם שישן במשנתו ולא מתעורר להשגיח בכבוד רבונו, הנה הוא נקשר בסוד המות, ונדבק למקום אחר, ועל כן דוד המלך היה עומד להשגיח בכבוד רבונו תמיד, חי אצל חי, ולא נרדם בשנה לטעם טעם המות, ומשום כך היה מתנמנם כמו סוס, ששים נשימות, ולא בשלמות.

באו רבי יהודה ורבי יוסי ונשקוהו. אמרו לו, מה שמך? אמר להם, חזקיה. אמרו לו, יישר כחך ותתחזק תורתך. ישובו. אמר רבי יהודה, הואיל והתחלת, אמר לנו מעתה סודות עליונים שאמרת.

פתח ואמר, (משלי א) ה' בחכמה יסד ארץ כוונן שמים בתבונה. בא ראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, ראה שלא יכול לעמד, עד שברא את התורה, משום שממנה יוצאים כל הנהגות העליונים והתחתונים, ובה עומדים עליונים ותחתונים. זהו שכתוב ה' בחכמה יסד ארץ כוונן שמים בתבונה, שהרי

חד, איהו רזא דחיים דלעילא. עד שתין נשמי, דאינון שתין (ר"א ל"ג חסר חר נשמי) נשמי עלאין, ואילין רזא דלהון, דתליין בהון חיי ומכאן ולתתא, רזא דמותא הוא.

ועד דא, דוד מלפא הוה משער שעורא דליליא, בגין דיתקיים בחיים, דלא ישלוט ביה טעמא דמותא. וכד אתפליג ליליא, הוה דוד מתקיים באתריה. בגין דכד אתער פלגו ליליא וכתרא קדישא אתער, בעא דלא לאשפחא ליה לדוד מתקשר באתר אחרא, באתר דמותא.

בגין דכד אתפליג ליליא וקדושה עלאה אתער, ובר נש דנאים בערסיה ולא אתער לאשגחא ביקרא דמאריה. הא איהו אתקשר ברזא דמותא ומתדבק באתר אחרא, ועל דא דוד מלפא הוה קאים לאשגחא ביקרא דמאריה תדיר. חי לגבי חי, ולא נאים בשינתא לטעמא טעמא דמותא. ובגין כך, הוה מתנמנם כסוס שתין נשמי, ולא בשלימו.

אתו רבי יהודה ורבי יוסי ונשקוהו, אמרו ליה, מה שמך. אמר להון, חזקיה. אמרו ליה, יתיישר חילך ויתתקף אורייתך. יתיבו. אמר רבי יהודה, הואיל ושרית, אימא לן מהני רזין עלאין דקאמרת.

פתח ואמר, (משלי א) ה' בחכמה יסד ארץ כוונן שמים בתבונה. תא חזי, כד ברא קדשא בריך הוא עלמא, חמא דלא יכיל לאתקיימא, עד דברא אורייתא. בגין דמנה נפקין כל נמוסין עלאין ותתאין, ובה קיימי עלאי ותתאי. הדא הוא דכתיב, ה' בחכמה יסד ארץ כוונן שמים בתבונה. דהא בחכמה קיימין כל

קיומין דעלמא, וכלהו נפקי מגוה. דבר אחר ה' בחכמה יסד ארץ, עלמא עלאה לא אתברי אלא מגו חכמה. ועלמא תפאה לא אתברי אלא מגו חכמה תפאה. וכלהו נפקן מגו חכמה עלאה ומגו חכמה תפאה. פונן שמים בתבונה. פונן, מאי כונן. אלא, פונן כל יומא ויומא ולא פסיק, ולא אתפקן בזמנא חדא, אלא בכל יומא ויומא אתקין ליה.

והיינו רזא דכתיב, (איוב טו) ושמים לא זכו בעיניו. וכי סלקא דעתך, דגריעותא איהו משמים, אלא חשיבו משמים איהו, בגין חביבו ורעו סגיא, דקודשא בריך הוא רעי בהו, וחביבותיהו לגביה. דהא אף על גב דאיהו מתקין לון כל יומא ויומא, לא דמי בעינאי דאינון מתפקנן פדקא יאות. בגין דרחימותא דלהון לגביה, ורעותיה לאנהרא לון תדיר בלא פסיקו. דהא עלמא דאתי אפיק נהורין זהירין כל יומא ויומא תדיר בלא פסיקו, בגין לאנהרא לון תדיר. ועל דא לא זכו בעיניו. לא זכו בלחודוי לא כתיב, אלא לא זכו בעיניו. ובגין פך, פונן שמים בתבונה.

מאן שמים. דא הוא רזא דאבהן, ורזא דאבהן דא הוא יעקב דאיהו כללא דלהון. בגין דיעקב תושבחתא דאבהן איהו, ואיהו קיימא לאנהרא על עלמא.

ובגין דאיהו אסתלק גו עלמא דאתי, נפק מניה ענפא חדא שפירא בחיזו, וכל נהורין מיניה נפקין. וכל שבועא ומשח רבו לאנהרא לארעא, ומאן איהו. דא יוסף הצדיק, דאיהו יהיב שבועא לכל עלמא, ועלמא מניה אתון. ובגין פך, קדשא בריך

בחכמה עומדים כל הקיומים של העולם, וכלם יוצאים מתוכה.

דבר אחר ה' בחכמה יסד ארץ - העולם העליון לא נברא אלא מתוך החכמה, והעולם התחתון לא נברא אלא מתוך החכמה התחתונה, וכלם יוצאים מתוך החכמה העליונה ומתוך החכמה התחתונה. פונן שמים בתבונה. פונן, מה זה פונן? אלא פונן כל יום ויום ולא פוסק, ולא נתקן בזמן אחד, אלא בכל יום ויום מתקין אותו.

והיינו סוד הפתוב (איוב טו) ושמים לא זכו בעיניו. וכי תעלה על דעתך שהחסרון הוא משמים? אלא חשיבות השמים היא משום החביבות ורצון רב שהקדוש ברוך הוא רוצה בהם וחביבותם אצלו, שהרי אף על גב שהוא מתקין אותם בכל יום ויום, אין דומה בעיניו שהם מתקנים פראוי, משום שאהבתם אצלו, ורצונו להאיר להם תמיד בלי הפסק, שהרי העולם הבא מוציא אורות זוהרים כל יום ויום תמיד בלי הפסק, כדי להאיר להם תמיד, ועל פן לא זכו בעיניו. לא זכו לבדו לא כתיב, אלא לא זכו בעיניו, ומשום פך פונן שמים בתבונה. מי השמים? זה הסוד של האבות, והסוד של האבות זהו יעקב, שהוא הפללות שלהם, משום שיעקב הוא הבחיר שבאבות, והוא עומד להאיר על העולם.

ומשום שהוא הסתלק לתוף העולם הבא, יצא ממנו ענף אחד יפה למראה, וכל האורות יוצאים ממנו וכל השבע ושמן המשחה להאיר לארץ, ומי הוא? זה יוסף הצדיק, שהוא נותן

הוא כל מה דעבד בעלמא, פלא איהו ברזא
עלאה, וכלא כדקא חזי.

אדהכי אתא רבי אלעזר, פיון דחמא לון
אמר, ודאי שכנינתא הכא. אמר להון
במאי עסקיתו. אמרו ליה (דף דו ע"ב) כל
עובדא. אמר, ודאי שפיר קאמר. אבל אינון
שתין נשמי, ודאי שתין נשמי אינון דחיין,
בין לעילא בין לתתא. מפאן ולהלאה, איפא
שתין נשמין אחרנין, דאינון פלהו מסטרא
דמותא, ודרגא דמותא עלייהו, ואקרוין
דורמיטא, וכלהו טעמא דמותא.

ובגין כך דוד מלפא הוה איהו מתדבק
באינון שתין נשמין דחיין, ומתמן
ולהלאה לא נאים כלל. הדא הוא דכתיב,
(תהלים קלב) אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה.
ועל דא שפיר קאמר, בגין דיקום דוד חי,
בסטרא דחי ולא בסטרא דמותא. יתבו כלהו
ואשתדלו באורייתא ואתחברו כחדא.

פתח רבי אלעזר ואמר, (תהלים פח) ה' אלקי
ישועתי יום צעקתי בלילה נגדך. תא
חזי, דוד מלפא הוה קם בפלגות ליליא,
ואשתדל באורייתא בשירין ותושבחן,
לחדוה דמלפא ומטרוניתא. ודא הוה חדוה
דמהימנותא בארעא. בגין דהאי איהו שבחא
דמהימנותא דאתחזי בארעא.

דהא לעילא פתחי בחדוה שירתא כמה
מלאכין עלאין, בכמה זינין דקא
משבחן בליליא בכל סטרין. פהאי גוונא
לתתא בארעא, מאן דמשבח ליה לקודשא
ברין הוא בארעא בליליא, רעי ביה (בעי)
קדשא ברין הוא. וכל אינון מלאכין קדישין
דקא משבחן ליה לקדשא ברין הוא, פלהו
ציותין להווא דקא משבח ליה בליליא

שבע לכל העולם, והעולם גזון
ממנו. ומשום כך, כל מה שעשה
הקדוש ברוך הוא בעולם, הכל
הוא בסוד עליון, והכל פראוי.
בינתים בא רבי אלעזר. פיון
שראה אותם, אמר, ודאי
שהשכינה כאן. אמר להם, כמה
עסקתם? אמרו לו את כל
המעשה. אמר, ודאי שיפה אמר,
אבל אותם ששים הנשימות,
ודאי שששים נשימות הן של
חיים, בין למעלה בין למטה.
מפאן ולהלאה יש ששים נשימות
אחרות שהן בלן מצד המות,
והגת המות עליהן, ונקראות
תרדמה, וכלן טעם המות.

ומשום כך דוד המלך הוא היה
נדבק לאותם ששים הנשימות
של חיים, ומשם והלאה לא ישן
כלל. זהו שכתוב (תהלים קלב) אם
אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה.
ועל כן יפה אמר, כדי שיקום דוד
חי, בצד של החי, ולא בצד
המות. כלם ישבו והשתדלו
בתורה והתחברו יחד.

פתח רבי אלעזר ואמר, (שם פח) ה'
אלהי ישועתי יום צעקתי בלילה
נגדך. בא ראה, דוד המלך היה
קם בחצות הלילה ומשתדל
בתורה בשירים ותושבחות
לשמחת המלך והגבירה, וזו
היתה שמחת האמונה בארץ,
משום שזהו השבח של האמונה
שנראה בארץ.

שהרי למעלה פותחים בשמחה
שירה, כמה מלאכים עליונים
בכמה מינים שמשבחים בלילה
בכל הצדדים. כמו כן למטה
בארץ, מי שמשבח את הקדוש
ברוך הוא בארץ בלילה, בו חפץ
הקדוש ברוך הוא, וכל אותם
המלאכים הקדושים שמשבחים
את הקדוש ברוך הוא, כלם
מקשיבים לאותו שמשבח אותו

בְּאַרְעָא. דְּהָאִי תוֹשְׁבַחְתָּא אִיהוּ בְּשְׁלִימוֹ,
לְסַלְקָא יְקָרִי דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מִתְתָּא,
וְלְזַמְרָא בְּחֻדְוֹהּ דִּיחֻדְוֵא.

תָּא חֲזִי, דְּוִד מְלִכָּא כְּתַב, ה' אֱלֹהֵי יִשְׁוּעָתִי
וְגו', ה' אֱלֹהֵי יִשְׁוּעָתִי, אִימְתִי אִיהוּ
יִשְׁוּעָתִי. בְּהָהוּא יוֹמָא דְאַקְדָּמִית תוֹשְׁבַחְתָּא
בְּלִילְיָא לְגַבְדָּהּ, כְּדִין אִיהוּ יִשְׁוּעָתִי בִּימְמָא.

וְתָא חֲזִי, דְּהָא בְּלִילְיָא, מָאן דְּמִשְׁבַּח
לְמַאֲרִיָּה בְּתוֹשְׁבַחְתָּא דְאֹרִייתָא, כְּדִין
אַתְקַף בְּתַקִּיפוֹ בִּימְמָא בְּסִטְרָא דִּימִינָא. דְּהָא
חוּטָא חַד נִפְקָא מִסִּטְרָא דִּימִינָא, וְכִדִּין
אַתְמַשְׁף עֲלֵיהּ וְאַתְתַּקַּף בֵּיהּ. וְעַל דָּא אָמַר, ה'
אֱלֹהֵי יִשְׁוּעָתִי יוֹם צַעֲקָתִי וְגו'.

וּבְגִין כֶּף אָמַר, (תהלים קטו) לֹא הַמְתִּים יְהִלְלוּ
יָהּ. לֹא הַמְתִּים, בְּגִין דְּאַצְטְרִיף
לְשַׁבְּחָא חֵי לְחֵי. וּמִת לְחֵי לְאוּ הַכִּי, דְּכַתִּיב
לֹא הַמְתִּים יְהִלְלוּ יָהּ, וְאַנְחֵנוּ נִבְרַךְ יָהּ, דְּהָא
אַנְן חֲזִיין וְלִית לָן חוּלְקָא בְּסִטְרָא דְמוֹתָא
כְּלַל. חֲזַקִּיהוּ אָמַר, (ישעיה לח) חֵי חֵי הוּא יוֹדֵף
כְּמוֹנִי, בְּגִין דְּחֵי אַתְקָרַב לְחֵי. דְּוִד מְלִכָּא
אִיהוּ חֵי, וְקוֹרְבָּא דִּילִיָּה לְחֵי הַעוֹלָמִים. וּמָאן
דְּאַתְקָרַיב לְגַבְיָהּ, אִיהוּ חֵי. דְּכַתִּיב, (דברים ד)
וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כָּלְכֶם
הַיּוֹם. וְכַתִּיב, (שמואל ב כ"ג) וּבִנְיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע בֶּן
אִישׁ חֵי רַב פְּעֻלִים מְקַבְּצָאֵל.

פְּתַח הַהוּא יוֹדָאִי אַבְתְּרִיָּה וְאָמַר, (דברים ח)
וְאַכְלֶתָּ וְשִׁבְעָתָּ וּבִרְכָתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ.
וְכִי לֹא מְבָרְכִינֶן לִיָּה לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עַד
לֹא נִיכּוּל, וְהָא אִית לָן לְאַקְדוּמִי בְּצַפְרָא
וּלְסְדוּרִי שְׁבַחָא דִּילִיָּה (דבאריה) כְּדָקָא יָאוּת,
וּלְבָרְכָא בְּשִׁמְיָהּ עַד לֹא יְבָרַךְ לְאַתְרָא
בְּעֻלְמָא. וְכַתִּיב (ויקרא יט) לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם,
אֲסוּר לִיָּה לְמִיכַל עַד לֹא יְבָרַךְ לְמַאֲרִיָּה.

בְּלִילְיָה בְּאַרְזֵן, שֶׁהַשְּׁבַח הַזֶּה
הוּא בְּשִׁלְמוֹת, לְהַעֲלוֹת אֶת
כְּבוֹד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִלְמַטָּה
וּלְזַמֵּר בְּשִׁמְחָה שֶׁל הַיְחִיד.

בֵּא רְאֵה, דְּוִד הַמֶּלֶךְ כְּתַב, ה'
אֱלֹהֵי יִשְׁוּעָתִי וְגו'. ה' אֱלֹהֵי
יִשְׁוּעָתִי, מִתִּי הוּא יִשְׁוּעָתִי?
בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁהַקְּדָמִית שְׁבַח
בְּלִילְיָה אֶצְלָךְ, אֲזַי הוּא יִשְׁוּעָתִי
בַּיּוֹם.

וּבֵא רְאֵה, שֶׁהָרִי בְּלִילְיָה, מִי
שֶׁמִּשְׁבַּח אֶת רַבּוֹנוֹ בְּשִׁבְחָא שֶׁל
הַתּוֹרָה, אֲזַי מִתְחַזַּק בְּחֻזְקָא בַּיּוֹם
בְּצַד הַיְמִינִי, שֶׁהִנֵּה חוּט אַחַד
יוֹצֵא מִצַּד הַיְמִינִי, וְאֲזַי נִמְשָׁף
עָלָיו וּמִתְגַּבֵּר בּוֹ, וְעַל כֵּן אָמַר
ה' אֱלֹהֵי יִשְׁוּעָתִי יוֹם צַעֲקָתִי
וְגו'.

וּמוֹשׁוֹם כֶּף אָמַר לֹא הַמְתִּים
יְהִלְלוּ יָהּ. לֹא הַמְתִּים, מִשׁוֹם
שֶׁצְרִיף לְשַׁבְּחָא חֵי לְחֵי. וּמִת לְחֵי
לֹא כֵן, שֶׁכְּתוּב לֹא הַמְתִּים
יְהִלְלוּ יָהּ, וְאַנְחֵנוּ נִבְרַךְ יָהּ,
שֶׁהָרִי אֲנִי חַיִּים, וְאִין לָנוּ חֻלְקָא
בְּצַד הַמְּוֹת כְּלַל. חֲזַקִּיהוּ אָמַר,
(ישעיה לח) חֵי חֵי הוּא יוֹדֵף כְּמוֹנִי,
מִשׁוֹם שֶׁחֵי מִתְקָרַב לְחֵי. דְּוִד
הַמֶּלֶךְ הוּא חֵי, וְהַקְּרָבָה שֶׁלוֹ
לְחֵי הַעוֹלָמִים, וּמִי שֶׁנִּקְרַב אֵלָיו
הוּא חֵי, שֶׁכְּתוּב וְאַתֶּם הַדְּבָקִים
בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כָּלְכֶם הַיּוֹם,
וְכַתוּב וּבִנְיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ
חֵי רַב פְּעֻלִים מְקַבְּצָאֵל.

פְּתַח אוֹתוֹ הַיְחִידִי אַחֲרָיו וְאָמַר,
(דברים ח) וְאַכְלֶתָּ וְשִׁבְעָתָּ וּבִרְכָתָּ
אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ. וְכִי לֹא מְבָרְכִים
אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא טָרַם
נֹאכַל, וְהָרִי יֵשׁ לָנוּ לְהַקְדִּים
בְּבַקָּר, וּלְסַדֵּר אֶת הַשְּׁבַח שֶׁלוֹ
[שֶׁל רַבּוֹנוֹ] כְּרָאוּי, וּלְבָרַךְ אֶת שְׁמוֹ
טָרַם שֶׁיְבָרַךְ מִיִּשְׁהוּ אַחַר
בְּעוֹלָם, וְכַתוּב (ויקרא יט) לֹא
תֹאכְלוּ עַל הַדָּם, אֲסוּר לּוֹ לְאַכֵּל
טָרַם שֶׁיְבָרַךְ אֶת רַבּוֹנוֹ, וְעַכְשָׁו